

HAMLET

Prins van Denemarken

In gewoon Nederlands

HAMLET

Prins van Denemarken

Opnieuw vertaald door:

Malcolm van Dijke

Malcolm van Dijke (1963) groeide tweetalig op. Hij is geboeid door Shakespeare en heeft al langere tijd de wens gehad zijn belangrijkste werken in gewoon Nederlands te vertalen. Reacties en commentaar via: malcolmvandijke@gmail.com.

In de serie "Shakespeare – In gewoon Nederlands", verscheen ook:

Shakespeare's Macbeth – In gewoon Nederlands

Shakespeare's Koning Lear – In gewoon Nederlands

Shakespeare's Julius Caesar – In gewoon Nederlands

Shakespeare's Antonius en Cleopatra – In gewoon Nederlands

Hamlet, prins van Denemarken – In gewoon Nederlands

Vertaler: Malcolm van Dijke

Coverontwerp: Malcolm van Dijke

ISBN: 9789402118926

© 2019. Malcolm van Dijke

Alle rechten voorbehouden.

1 INTRODUCTIE

Hamlet is het meest bekende, besproken en beschreven toneelstuk van Shakespeare. Het vertelt het fascinerende verhaal van een jonge prins die rouwt om de plotselinge dood van zijn vader, koning Hamlet, en in verwarring raakt als zijn moeder heel snel na de dood van haar man, met zijn oom, de nieuwe koning, trouwt. Alsof dat niet genoeg is, verschijnt de geest van zijn vader aan hem, die vertelt dat hij door zijn broer vermoord is. De geest roept Hamlet op zijn dood te wreken. In die situatie van rouw, verwarring en wraakzucht, zoekt Hamlet zijn weg in het leven. Uiteindelijk neemt hij wraak op de koning, maar moet dat wel met zijn dood bekopen.

Om het lezen van dit toneelstuk gemakkelijker te maken, verschijnt nu deze nieuwe vertaling in gewoon Nederlands. Dat wil zeggen: Hamlet lezen in gewoon proza, zonder je al te vaak af te vragen wat er bedoeld wordt. Of dat gelukt is, is aan de lezer te beoordelen.

De vertaling is gebaseerd op de tekst zoals die te vinden is bij W.J. Craig en is vergeleken met die van L.A.J. Burgersdijk. Voor voetnoten is gebruik gemaakt van Wikipedia.

INHOUD

1 INTRODUCTIE	5
2 HAMLET IN HET KORT	7
3 PERSONAGES	9
4 TONEELSTUK	11
4.1 EERSTE BEDRIJF	12
4.1.1 ELSENEUR. EEN TERRAS VOOR HET KASTEEL	12
4.1.2 EEN KAMER IN HET KASTEEL	19
4.1.3 EEN KAMER IN HET HUIS VAN POLONIUS	30
4.1.4 EEN TERRAS VOOR HET KASTEEL	35
4.1.5 EEN AFGELEGEN DEEL VAN HET TERRAS	39
4.2 TWEEDE BEDRIJF	47
4.2.1 EEN KAMER IN HET HUIS VAN POLONIUS	47
4.2.2 EEN KAMER IN HET KASTEEL	51
4.3 DERDE BEDRIJF	76
4.3.1 EEN ZAAL IN HET KASTEEL	76
4.3.2 EEN ZAAL IN HET KASTEEL	83
4.3.3 EEN KAMER IN HET KASTEEL	101
4.4 VIERDE BEDRIJF	115
4.4.1 EEN KAMER IN HET KASTEEL	115
4.4.2 EEN ANDERE KAMER IN HET KASTEEL	117
4.4.3 EEN ANDERE KAMER VAN HET KASTEEL	118
4.4.4 EEN VLAKTE IN DENEMARKEN	122
4.4.5 ELSENEUR. IN HET KASTEEL	125
4.4.6 EEN ANDER VERTREK IN HET KASTEEL	134
4.4.7 EEN ANDER VERTREK IN HET KASTEEL	136
4.5 VIJFDE BEDRIJF	144
4.5.1 EEN KERKHOF	144
4.5.2 EEN KAMER IN HET KASTEEL	158
5 BESPREKING VAN HET TONEELSTUK	177

2 HAMLET IN HET KORT

Hamlet, prins van Denemarken, is in diepe rouw en grote verwarring. Zijn vader, koning Hamlet, was onverwachts gestorven en zijn moeder was al snel na de dood van haar man, met de nieuwe koning getrouwd. Die nieuwe koning is de broer van de gestorven koning, de oom van Hamlet en de zwager van de koningin. Dit huwelijk werd gezien als ongeoorloofd: trouwen met een familielid.

Deze gebeurtenissen geven Hamlet veel reden tot nadenken en hij heeft het gevoel dat er iets niet in de haak is. Helaas weet hij niet wat. Hij toont zijn onzekerheid en zijn negatieve gevoelens door een houding van rouw en verwarring aan te nemen. Hij wordt voor gek verklaard.

Maar dan verschijnt de geest van zijn vader. Eerst aan een aantal soldaten dat wachtloopt en later aan Hamlet zelf. Deze vertelt hem hoe hij door zijn broer werd vergiftigd en door zijn vrouw verraden. Hij roept Hamlet op wraak te nemen. En daarmee is Hamlet in een moeilijk parket terechtgekomen. Zijn vermoedens waren dus waar, maar hoe moet hij wraak nemen? Wat voor houding moet hij aannemen? Hij besluit in ieder geval als een verward persoon door te blijven leven.

De koning en zijn moeder doen er alles aan er achter te komen wat er met Hamlet aan de hand is. Ze huren zelfs twee 'vrienden' van Hamlet in om daarmee te helpen. Zij moeten Hamlet zien uit te horen. Helaas, Hamlet heeft het in de gaten en het werkt niet.

In zijn onzekerheid, besluit Hamlet de proef op de som te nemen. Hij wil bevestigd zien wat de geest van zijn vader hem heeft verteld. Hij besluit een toneelstuk op te laten voeren waar een vergelijkbare situatie gespeeld wordt. De koning en zijn moeder worden uitgenodigd die te komen zien en beluisteren. Het beoogd effect blijft niet uit. De koning raakt van streek en Hamlet weet dat de geest de waarheid sprak. Na het toneelstuk wil de moeder van Hamlet een

gesprek met hem hebben. Zij wil een indringende poging doen er achter te komen wat er met hem aan de hand is. Het was een val. Een raadsheer van de koning, Polonius, luistert mee van achter het wandtapijt. Als de koningin in de loop van het gesprek zich bedreigd voelt en om hulp roept, verraad de raadsheer zich en wordt door Hamlet gedood.

Dit is een dramatische wending in het lot van Hamlet. De koning was al van plan Hamlet uit de weg te laten ruimen, maar nu wordt dat plan met spoed uitgevoerd. Hamlet moet naar Engeland, samen met zijn twee studievrienden. Aan boord van het schip komt Hamlet er achter wat de werkelijke bedoeling van zijn reis naar Engeland is: bij zijn aankomst in Engeland moet hij meteen gedood worden. Zover komt het niet. Hij ontsnapt via een piratenschip terwijl zijn twee vrienden verder naar Engeland varen, waar zij bij aankomst worden gedood, dankzij een list van Hamlet.

Als Hamlet terug in Denemarken is, komt hij erachter dat Ophelia dood is. Hij wordt door de broer van Ophelia (Laertes) uitgedaagd tot een tweegevecht, die zo de dood van zijn vader wil wreken (en ook de dood van Ophelia). Dit tweegevecht is echter ook een list van hem en de koning om Hamlet op een nette manier uit de weg te ruimen.

Het tweegevecht vindt plaats. Hamlet lijkt te gaan winnen, maar wordt getroffen door het zwaard van Laertes, dat in gif gedoopt was. Na een wisseling van zwaarden, wordt Laertes met zijn eigen zwaard getroffen en door het vergif gedood. Hij verklaapt het boos opzet van hem en de koning, waarna Hamlet de koning doorsteekt en doodt, en daarna zelf ook sterft. De koningin had al eerder uit een gifbeker, die voor Hamlet bestemd was, op de goede afloop voor Hamlet gedronken. Dat had zij niet overleefd. En zo sterft de hele koninklijke familie op één dag uit en wordt de erfprins van Noorwegen, Fortinbras, koning van Denemarken.

3 PERSONAGES

Claudius, koning van Denemarken.

Gertrude, koningin van Denemarken en moeder van Hamlet.

Hamlet, zoon van de vorige koning Hamlet en neef van koning Claudius.

Horatio, studievriend van Hamlet.

Rosencrantz en Guildenstern, vrienden van Hamlet.

Polonius, raadsheer van de koning.

Laertes, zoon van Polonius.

Ophelia, dochter van Polonius.

Voltimand en Cornelius, gezanten.

Osric, een dienaar.

Een edelman.

Een priester.

Marcellus, Bernardo, Francisco: soldaten.

Reynaldo, bediende van Polonius.

Een kapitein.

Engelse gezanten.

De geest van Hamlets vader.

Fortinbras, prins van Noorwegen.

Toneelspelers.

Twee grafdelvers.

Hovelingen, hofdames, officieren, soldaten, zeelui, bodes en anderen.

Het toneel speelt in Denemarken, in en rond het kasteel Elsenieur (kasteel Kronborg).

4 TONEELSTUK

DE TRAGEDIE

VAN

HAMLET

PRINS VAN DENEMARKEN

4.1 EERSTE BEDRIJF

4.1.1 ELSENEUR. EEN TERRAS VOOR HET KASTEEL

Francisco staat op wacht. Bernardo komt aanlopen om hem af te lossen. Even later komen Marcellus en Horatio.

BERNARDO: Wie daar?

FRANCISCO: Nee, jij, antwoord mij; sta stil en zeg wie je bent.

BERNARDO: Lang leve de koning!

FRANCISCO: Ben jij het, Bernardo?

BERNARDO: Ja, ik ben het.

FRANCISCO: Je komt precies op tijd.

BERNARDO: Ja, de klok sloeg net twaalf. Ga jij nu maar naar bed, Francisco.

FRANCISCO: Bedankt dat je me komt aflossen. Het is bitter koud en ik voel me erg beroerd.

BERNARDO: Had je een rustige wacht?

FRANCISCO: Ja, ik heb nog geen muis horen piepen.

BERNARDO: Mooi, welterusten dan. Als je Horatio of Marcellus tegenkomt, zeg dat ze op moeten schieten. Zij staan vannacht met mij op wacht.

Horatio en Marcellus komen aanlopen.

FRANCISCO: Ik denk dat ik ze hoor.

-- *(roept)*: Sta stil, wacht! Wie daar?

HORATIO: Vrienden van dit land!

MARCELLUS: En onderdanen van de koning der Denen.

FRANCISCO: Ik wens jullie een goede nacht!

MARCELLUS: Ja, vaarwel beste soldaat. Wie heeft jou afgelost?

FRANCISCO: Bernardo heeft mijn wacht. En nu goede nacht.

(Francisco vertrekt)

MARCELLUS: Ha! Bernardo!

BERNARDO: Zeg, is Horatio daar ook?

HORATIO: Een deel van hem.

BERNARDO: Welkom Horatio, welkom beste Marcellus.

MARCELLUS: Nou, is dat ding vannacht weer verschenen?

BERNARDO: Ik heb nog niets gezien.

MARCELLUS: Horatio zegt dat wij het ons alleen maar verbeelden. Hij wil niet geloven wat we hem over die angstaanjagende verschijning hebben verteld, hoewel we die nu al twee keer gezien hebben. Daarom heb ik hem gevraagd mee te komen en met ons vannacht op wacht te staan. Als die verschijning zich opnieuw voordoet, kan hij die met zijn eigen ogen zien en zelf toespreken.

HORATIO: Ach kom, het zal niet verschijnen.

BERNARDO: Ga zitten, en laten we jou het verhaal nog eens vertellen. Je oren lijken behoorlijk doof te zijn voor ons verhaal over wat we de afgelopen twee nachten gezien hebben.

HORATIO: Goed, laten we gaan zitten en horen wat Bernardo over deze zaak te zeggen heeft.

BERNARDO: De afgelopen nacht, toen die ster daar, ten westen van de pool, in zijn loop dat deel van de hemel verlichtte - daar waar het nu brandt - waren Marcellus en ik, toen de klok één uur sloeg, --

De geest verschijnt.

MARCELLUS: Stil! Hou op, -- kijk daar verschijnt het weer!

BERNARDO: Het is dezelfde figuur en lijkt op de koning die gestorven is.

MARCELLUS: Jij bent een geleerde, Horatio, en kent Latijn, spreek het toe.

BERNARDO: Lijkt het niet op de koning? Kijk eens goed, Horatio.

HORATIO: Ja, het lijkt er precies op. Het treft mij met angst en ontzetting.

BERNARDO: Het lijkt erop dat we wat moeten zeggen.

MARCELLUS: Vraag het iets, Horatio.

HORATIO: Wat bent u, en met welk recht verschijnt u op dit uur van de nacht in dat edele en krijgshaftige gestalte, waarin de nu begraven koning van Denemarken eens marcheerde? Bij alle hemelen, ik zeg u: spreek!

MARCELLUS: Het is beledigd.

BERNARDO: Kijk, het loopt weg!

HORATIO: Wacht!, Spreek! Spreek! Ik zeg u, spreek!

De geest verdwijnt.

MARCELLUS: Het is weg en wil geen antwoord geven.

BERNARDO: Wat nou, Horatio! Je beeft en ziet bleek. Is dit niet iets meer dan verbeelding? Hoe denk je er nu over?

HORATIO: Ik verklaar voor God, dat ik dit niet geloofd zou hebben zonder het zichtbare en ware getuigenis van mijn eigen ogen.

MARCELLUS: Leek het niet op de koning?

HORATIO: Net zoveel als jij op jezelf lijkt. Dat was hetzelfde harnas dat hij droeg toen hij tegen die overmoedige koning van Noorwegen streed. Zo grimmig en boos keek hij ook, toen hij in een heftig gevecht de Polen op hun sledes op het ijs versloeg. Het is vreemd.

MARCELLUS: Zo was het twee keer eerder en precies op dit moment, midden in de nacht. Met militaire pas liep hij aan onze wacht voorbij.

HORATIO: Ik weet niet wat ik hiervan denken moet, maar

over het algemeen genomen denk ik dat het een voorteken is van groot ongeluk voor ons land.

MARCELLUS: Goed, laten we gaan zitten en wie het weet, mag mij vertellen wat de reden is voor deze strenge en zeer nauwgezette wacht, die elke nacht van een onderdaan van dit rijk zoveel inzet eist. Waarom worden er dagelijks zoveel bronzen kanonnen gegoten en wapens in het buitenland aangekocht? Waarom worden zoveel mensen gedwongen tot scheepsbouw en moeten die zo hard werken dat er zelfs geen vrije zondag van af kan? Wat hangt ons boven het hoofd, dat er met zoveel haast, dag en nacht gezwoegd moet worden? Wie kan mij meer hierover vertellen?

HORATIO: Dat kan ik. Tenminste, voor zover de geruchten gaan. Onze laatste koning, wiens schim daarnet aan ons verscheen, was, zoals je weet, bij Fortinbras, de koning van Noorwegen. Aangemoedigd door een misplaatst gevoel van overmoed, daagde deze man onze koning uit tot een tweegevecht, maar onze dappere koning Hamlet – zo immers kennen alle landen in ons werelddeel hem – versloeg Fortinbras. Op grond van een verdrag, met rijkszegel en door wet en riddereed bekrachtigd, moest hij, toen hij gedood werd, alle gebiedsdelen die hij bezat afstaan aan de winnaar. Hiertegenover had onze koning vergelijkbare gebiedsdelen toegezegd, die aan Fortinbras zouden toekomen als hij de winnaar was geweest. Maar nu, op grond van de overeenkomst en in overeenstemming met de zin en letter van de afspraken, kwamen zijn bezittingen aan Hamlet. Maar nu heeft, mijne heren, de jonge Fortinbras, die zichzelf nog niet bewezen heeft maar wel vol vuur en overmoed is, uit alle afgelegen delen van Noorwegen een bende wetteloze bandieten aangeworven tegen kost en levensonderhoud, voor een zaak waar veel durf voor nodig is. Die zaak is niets anders dan met geweld en dwang het heroveren van de

gebiedsdelen die zijn vader verloren had. Onze regering is daar goed van op de hoogte. En dit is, zoals ik het zie, de belangrijkste reden voor onze voorbereidingen op oorlog, de reden voor dit wachtlopen en hoofdoorzaak van alle noeste en haastige arbeid en onrust in het land.

BERNARDO: Ik denk dat er geen andere reden voor is. Dat zou ook de reden verklaren waarom deze dreigende figuur gewapend onze wacht bezoekt en zo op de koning lijkt, die de oorzaak was en is van deze oorlogen.

HORATIO: Die verschijning is voldoende om ons goed in de war te brengen en bang te maken. In de grote en roemrijke stad van Rome stonden, kort voordat de machtige Julius Caesar vermoord werd, de graven leeg. Doden, gekleed in hun lijkwade, gingen krijsend en snaterend door de straten van Rome; sterren met een vurige staart waren aan de hemel te zien; de ochtenddauw was met bloed gemengd en de zon vertoonde onheilspellende erupties. De maan, die waterige ster, op wiens invloed heel het rijk van Neptunus rust, was door een eclips ziekelijk en bijna uitgeblust als op de oordeelsdag. En zo hebben nu, als voorboden van gewelddadige gebeurtenissen, en als herauten van komende rampen die vertellen over het kwaad dat komt, hemel en aarde samen, aan ons land en volk, daar een voorbeeld van laten zien.

De geest verschijnt weer.

-- Wees stil, kijk! Zeg, -- daar komt het weer! Ik ga erop af, ook al vaagt het me weg.

-- (*tegen de geest*): Blijf staan, geestverschijning! Indien u geluid kunt maken of een stem hebt, praat dan tegen mij. Als er iets goeds gedaan moet worden, dat u rust zal geven en mij eer, praat dan tegen mij.

De geest breidt zijn armen uit.

-- Als u iets weet over het lot van uw land, wat, gelukkigerwijs, voorwetenschap kan voorkomen, o zeg het! Of als u in uw leven door afpersing schatten verzameld hebt en in de schoot van de aarde verborgen, wat, naar men zegt, geesten in hun dood doet ronddwalen, zeg het. Blijf staan en spreek!
-- Houdt het tegen, Marcellus!

(de haan kraait)

MARCELLUS: Zal ik het met mijn hellebaard slaan?

HORATIO: Ja, doe dat, als het niet stil wil staan.

BERNARDO: Daar is het!

HORATIO: Daar is het!

De geest verdwijnt.

MARCELLUS: Het is weg! Wij beledigen het. De verschijning is majesteitelijk en wij dreigen met geweld. Het is als de lucht, onkwetsbaar, en onze zinloze slagen zijn niet anders dan kwaadwillige spotternij.

BERNARDO: Het wilde net beginnen te praten toen de haan kraaide.

HORATIO: Ja, en toen schrok het, als een schuldig ding op een dreigend roepen. Ik heb gehoord dat de haan, de trompet van de ochtendgloren, met zijn machtige en schril klinkende keel, de god van de dag doet ontwaken. Deze waarschuwing, of het op zee of in het vuur is, op aarde of in de lucht, doet de verdwaalde en dolende geest naar zijn woonplaats haasten.

De waarheid hiervan wordt bevestigd door wat we dat ding zagen doen.

MARCELLUS: Het verdween en vervloog op het kraaien van de haan. Sommigen zeggen dat als de tijd van het jaar aanbreekt waarin de geboorte van onze Heiland gevierd wordt, de haan, de vogel van de ochtendgloren, de hele nacht door kraait. Er wordt ook gezegd dat dan geen geest rond durft te waren. De nachten zijn dan veilig: planeten doen geen kwaad; geen fee brengt ziekte en de heks heeft geen kracht voor tovenarij. - Zo heilig en gezegend is die tijd.

HORATIO: Dat heb ik ook gehoord en deels geloof ik het. Maar kijk, de ochtendgloren hullen zich in een roodkleurige mantel en rijzen op over de dauw van die hoge heuvel, daar in het oosten. Laten we onze wacht beëindigen. Ik stel voor dat we alles wat we vannacht gezien hebben, aan de jonge Hamlet vertellen. Want zowaar ik leef, deze geest, die stom is tegenover ons, zal zeker tegen hem praten. Zijn jullie het ermee eens dat we hem ervan vertellen, omdat onze trouw daarom vraagt en onze plicht dat gebiedt?

MARCELLUS: Ja, laten we dat doen. Ik weet waar we hem vanmorgen op een geschikt moment kunnen spreken.

4.1.2 EEN KAMER IN HET KASTEEL

Koning Claudius, koningin Gertrude, prins Hamlet; Polonius, Laertes, Voltimand, Cornelius en een aantal heren en dienaars.

KONING CLAUDIUS: De herinnering aan de dood van onze geliefde broer, koning Hamlet, ligt ons nog vers in het geheugen. Het is passend om rouw in ons hart te dragen en dat heel ons koninkrijk zich verenigd weet in rouwbeklag.

Intussen heeft het gezond verstand met de natuur gevochten, zodat wij niet alleen hem met gepaste droefheid gedenken, maar ook onszelf en eigen leven niet vergeten. Daarom is zij, die eens onze zuster was, nu onze koningin. Wij hebben de koninklijke weduwe van dit krijgshaftig land tot vrouw genomen. Dat was met getemperde vreugde: één oog met blijde blik en één oog met droevige blik; met vreugde bij een begrafenis en rouwklacht bij een bruiloft. Kortom, vreugde en rouw, elk met gelijk gewicht, als op een weegschaal afgewogen. In deze zaak hebben wij niet zonder uw wijs advies gehandeld. Voor uw steun en instemming danken wij u oprecht.

Verder moet u weten, dat de jonge Fortinbras denkt dat wij als land verzwakt zijn of dat ons land in verwarring en ontbinding verkeerd, wegens de dood van onze geliefde broer. Hij meent nu sterk te staan in zijn droom dat hij een kans maakt de gebiedsdelen, die zijn vader op grond van wet en recht aan onze zeer dappere broer verloor, terug te krijgen. Hij heeft niet nagelaten ons onder druk te zetten met berichten waarin hij deze landen terug eist. Tot zover over hem.

Wat nu onszelf betreft en over het doel voor deze vergadering, is de zaak als volgt: wij hebben een brief geschreven aan de koning van Noorwegen, de oom van de jonge Fortinbras, - die zeer zwak en bedlegerig is en waarschijnlijk nauwelijks iets afweet van de bedoelingen van zijn neef -, om te voorkomen dat hij zijn plannen verder uitvoert, aangezien de aanwerving, de manschappen en alle andere benodigdheden van zijn onderdanen komen. En nu vaardigen wij u, beste Cornelius, en u, Voltimand, af, om deze groet en bericht aan de oude koning van Noorwegen over te brengen. U hebt geen volmacht om zelf met de koning zaken te doen, die buiten de grenzen van deze uitvoerig gestelde artikelen gaan. Vaarwel, en laat trouw en plicht u tot haast aansporen.